

Razvoj djeteta s teškoćama u uvjetima inkluzije

Mihaela Furko, odgajateljica
Renata Kubelka, defektologinja
Dječji vrtić Špansko

Razumijevanje i prihvaćanje različitosti temelj je kvalitetnije komunikacije i života cijele društvene zajednice. Oko nas i s nama žive djeca s različitim potrebama koje okolina ne razumije, ignorira i ne prihvaća. Često je u podlozi tog nerazumijevanja neznanje koje onda rezultira strahom i odbijanjem. Posljedica toga je nedovoljna uključenost djece s teškoćama u svakodnevni život zajednice kojoj dijete pripada.

Učenje o ljudskim pravima i stjecanje vještina demokratičnosti počinje u obitelji, a nastavlja se odvijati i u predškolskim ustanovama. Svako dijete ima pravo na kvalitetan život, zdravstvenu njegu, igru, druženje, na razvoj svojih potencijala i razvoj prema svojim mogućnostima. Ljudska prava i stavove njeguju i poštuju odgajatelji, stručni suradnici, djeca, roditelji i svi oni koji posredno ili neposredno sudjeluju u funkcioniranju zajednice našeg dječjeg vrtića. Također, zastupaju se i kriteriji individualizacije za svu djecu kao preduvjet kvalitetnog rada u uvjetima inkluzije. Individualizacija koja se provodi u neposrednom radu s djecom i s roditeljima, podržana je timskim radom i kontinuiranim stručnim usavršavanjima odgajatelja. Inkluzija je proces kojim u okviru redovnog vrtićkog programa djecu različitih razvojnih potreba i mogućnosti stavljamo u situaciju zajedničkog učenja, druženja i odrastanja u zajednici kojoj dijete pripada.

U našu je odgojnu skupinu, od mlađe jasličke skupine, uključeno dijete s višestrukim poteškoćama. Zbog visoko utjecajnih teškoća komunikacije praćenih velikim teškoćama senzorne integracije, proces organiziranja podrške uključenosti i razvojnom procesu dje-

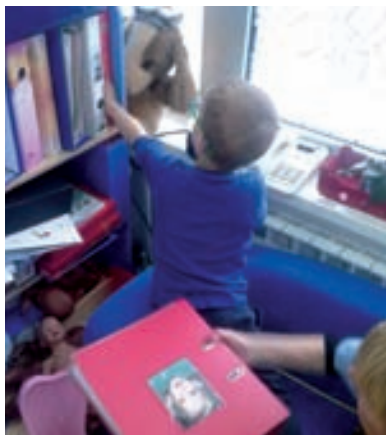
Ritual jutarnjeg kruga

teta predstavljao nam je pozitivan izazov. Za početak, nastojali smo stvoriti ugodnu i pozitivnu atmosferu u skupini te omogućiti djetetu razvoj osjećaja sigurnosti i pripadnosti. Njegovanjem grupnog i osobnog identiteta, postavljanjem obiteljskih fotografija, džepića za osobne stvari, slikovnim obilježavanjem stolaca i garderobnih ormarića,

svakodnevnim pregledavanjem mapa osobnog razvoja, stvorena je atmosfera u kojoj se djeca osjećaju prihvaćeno, voljeno i poštovano. Svakodnevnim promatranjem specifičnih dječjih interesa, planirane su aktivnosti koje su djecu poticale na istraživanje, manipuliranje materijalima i aktivno učenje. Stvaranjem prilika za svladavanje

Aktivnosti istraživanja, manipuliranja materijalima i aktivnog učenja

Dijete rado pregledava mapu osobnog razvoja

novih vještina potaknuli smo kod sve djece osjećaj uspjeha i kompetencije. Nakon toga, uočili smo da se i dijete s teškoćama postupno uključuje u svakodnevne aktivnosti individualnom spontanom igrom, ali i kratkim interakcijama pogledom i gestom s djecom i odraslima. U procesu individualizacije aktivnosti posebnu pozornost posvetili smo podržavanju interesa djeteta za manipuliranje plodinama. Dijete samostalno puni, prazni te istražuje prostorne odnose i odnose težine. Potreba za senzornom stimulacijom kod djeteta zadovoljena je prilagodbom igara u prostoru kupatone, gdje je svakodnevno uživalo u dodiru i igri s vodom. Uočili smo da je jaka strana djeteta gruba motorika te

da ono pokazuje konstantnu potrebu za kretanjem. Vodeći se njegovom potrebom, prilagodili smo okruženje sobe dnevnog boravka i hodnika kako bismo podržali tu potrebu, ali i spontano kretanje pretvorili u situaciju učenja. Nakon takvih aktivnosti, uočili smo da dijete duže usmjerava svoju pažnju, a spontana igra je postala složenija. U odgojnoj skupini nastojali smo djeci omogućiti samostalnost u izboru aktivnosti. Osiguran im je prostor za ples, improvizacije, predstave, građenje, kuhanje, manipuliranje materijalima i istraživanje. Dijete s teškoćama je najviše vremena provodilo u kuhinji manipulirajući kuhinjskim priborom i u centru građenja. Uočili smo da se dijete nakon promatranja djece u veseloj igri pjevanja i plesa smiješi i povremeno uključuje. Dakle, pokazalo je afirmativan odgovor u socijalnim interakcijama. Zbog teškoća uspostavljanja komunikacije i vrlo kratkog kontakta očima, svakodnevno se provode igre u paru s odgajateljicom praćene empatijskim interakcijama i ugodnom mimikom lica.

Za djecu zajedno

Rad u uvjetima inkluzije pozitivno je utjecao na razvijanje socijalnih vještina kod sve djece u skupini. Djeca u skupini redovito se obraćaju djetetu ili ga vode u centar gdje ga pokušavaju uključiti u igru. Djeca pamte omiljene aktivnosti djeteta, npr. voze ga u kolicima ili mu nose lutku za koju znaju da je voli. Također, prepoznaju i reagiraju na situacije koje ugrožavaju sigurnost djeteta zaustavljajući ga kad impulzivno napušta sobu dnevnog boravka ili glasno tražeći pomoć odraslih. Dijete je najveći napredak postiglo u usvajanju kulturno-higijenskih navika, samostalnosti u jelu, obuvanju i izuvanju. Razvoj samostalnosti uočava se kod rituala pospremanja sobe dnevnog boravka. U odgojnoj skupini svakodnevno se njeguju rituali jutarnjeg kruga gdje se s djecom igraju igrice koje ih potiču na suradnju i zajedništvo. Poseban interes dijete pokazuje za glazbeno-pokretne aktivnosti u koje se tijekom rituala spontano i uk-

ljučuje. Važno je spomenuti i neposredan rad s roditeljima, redovite individualne razgovore, vođenje osobne mape djeteta, osnaživanje roditelja u njihovoj roditeljskoj ulozi te njihovo uključivanje u neposredan rad. Podjelom odgovornosti s roditeljima kroz redovitu razmjenu informacija o interesima i napretku djeteta, te dogovaranju zajedničkih pravila, definiranju dnevnog ritma, komunikacijskih igara, prilagodbi aktivnosti, djetetu je omogućeno lakše razumijevanje i usvajanje novih znanja i vještina. U neposrednom radu s dječakom u odgojnoj skupini, sudjelovala je i asistentica s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta dva puta tjedno, kao i stručni suradnici. U svakodnevnom radu s djecom s teškoćama u razvoju uvelike su pomogla stručna usavršavanja izvan ustanove, kao i tjedni dogovori s defektologinjom, gdje smo razmjenjivali informacije o novim elementima u razvojnom procesu dječaka i dogovarali se o novim poticajima i smjerovima djelovanja. Živeći i rastući u uvjetima inkluzije, svi smo imali višestruke koristi. To je bila izvrsna prilika za učenje o razlikama. Djeca su postigla kompetenciju u pomaganju, stekla nove socijalne vještine, postala su osjetljivija, razvila su razumijevanje za teškoće drugih te su naučila kako ih poštivati i uvažavati. Fokusiranim radom u području stvaranja za kvalitetan život djeteta u uvjetima inkluzije, odgajatelji razvijaju profesionalne kompetencije i postaju senzibiliziraniji na posebne potrebe djeteta i spretniji u kreiranju odgojno-obrazovne prakse koja pomaže u regulaciji tih potreba. Evidentan je napredak djeteta i reguliranje njegovih posebnih potreba, a prihvaćanje i zadovoljstvo ostale djece u skupini svima nama su najveća nagrada za uloženi trud i rad.

Literatura:

1. Ellen R. Daniels & Kay Stafford: *Kurikulum za inkluziju*, Razvojno primjereni program za rad s djecom s posebnim potrebama. Udruga roditelja Korak po korak za promicanje kvalitete življenja djece i obitelji, 2003.
2. Nancy Peske & Lindsey Peske: *Senzorna integracija iz dana u dan*. Ostvarenje d. o. o. 2007.